

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/36/23-28>

Sevinc Mahmudova

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
sevinc.020ss@gmail.com

Ruzanə Süleymanova

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
ruzanəsuleymanova@gmail.com

Məlaikə Xudaverdiyeva

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
melaikeyudaverdiyeva1982@gmail.com

Sevinc Tağıyeva

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
tagiyevasevinc243@gmail.com

Anna Gruzina

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
annaqruzina999@gmail.com

CEYN OSTİN YARADICILIĞINDA QƏHRƏMANLARIN NİTQİNİN ÜSLUBİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Xülasə

Məqalədə XIX əsr İngiltərəsinin məşhur feminist yazıçısı Ceyn Ostinin roman qəhrəmanlarının nitq xüsusiyyətləri onun üslub spesifikasiyi müstəvisində tədqiq olunur. Yazıçının əyalət kübar cəmiyyətinin üzvlərinin danışq maneralarını aydınlaşdırmaqla dövrün dil mənzərəsini yaratmaq cəhdləri aşkara çıxarılır, bədii əsərdə personajların xarakterlərini onların öz nitqlərinin köməyi ilə təqdim etmək üslubu təhlilə cəlb olunur.

Aydın olur ki, bədii əsərin qəhrəmanları üçün səciyyəvi olan keyfiyyətlər onların nitqində ifadəsini tapır. C. Ostin yaradıcılığı üçün xarakterik olan üslubi məqamlardan biri də dialoji və monoloji nitqlərin növbələşməsi, bəzi hallarda daxili nitqin ünsiyyət prosesində formalaşmasıdır. Janr eyniliyinə görə bir sıra üslubi xüsusiyyətlərin ümumiliyi, dövrün dil, danışq tərzinin ümumiliyi və sosial qruplara görə fərqliliyi, nəhayət, mövzunun yaxınlığı, bütün bunlar üslubi tədqiqatlarda spesifikasiklə ümumiliyi əlaqələndirir. C. Ostin yaradıcılığı da bir çox parametrləri ilə seçilir, spesifikasiklə qazanır.

Əvvəla, o, qadın yazıçıdır və romanlarının əsas qəhrəmanları qadınlar, qoyduğu məsələlər qadın həyatı, məişəti ilə feminizmlə sıx bağlılığa malikdir. İkincisi, o, ilk dəfə olaraq, əyalət kübar cəmiyyətinin, onun üzvlərinin həyat tərzini, məişətini, normalarını bir mövzu kimi ortaya atmış, müxtəlif romanlarında bu mövzunun fərqli aspektlərini də işıqlandırmağa çalışmışdır. Üçüncüsü, Ceyn Ostin XIX əsr viktorian dövrü İngiltərəsindəki dil mənzərəsini əyalət kübar cəmiyyəti üzvlərinin nitq sistemi kimi ortaya qoymuş, centri dili, centri üslubunu müzakirə və təhlil müstəvisinə çıxara bilmişdir. Dördüncüsü, C. Ostin əyalət kübar cəmiyyətində qadın və kişi dili, qadın-qadın, qadın-kişi ünsiyyət sisteminin incəliklərini, qadınlararası və kişilərarası dialoqların xüsusiyyətlərini, daxili nitqin özəlliklərini açmağa çalışmış və ya bunun üçün ən azı kifayət qədər geniş material yaratmışdır.

Açar sözlər: *üslub, nitq, daxili nitq, dialoq, monoloq, xarakter, personaj*

Sevinj Mahmudova

Azerbaijan State Agrarian University
sevinc.020ss@gmail.com

Ruzana Suleymanova

Azerbaijan State Agrarian University
ruzanəsuleymanova@gmail.com

Melaike Khudaverdiyeva

Azerbaijan State Agrarian University
melaikekhudaverdiyeva1982@gmail.com

Sevinj Taghiyeva

Azerbaijan State Agrarian University
tagiyevasevinc243@gmail.com

Anna Gruzina

Azerbaijan State Agrarian University
annagruzina999@gmail.com

Stylistic features of the speech of the heroes in the works of Jane Austen

Abstract

The article examines the speech features of the novel characters of the famous 19th century English feminist writer Jeyn Austin in terms of its stylistic specificity. The author's attempts to create a linguistic picture of the time by revealing the speech patterns of the members of the provincial aristocratic society are revealed, and the style of presenting the characters of the characters in the work of art with the help of their own speeches is analyzed.

It is clear that the qualities that are characteristic of the heroes of a work of art are expressed in their speech. One of the stylistic features of J. Austin's work is the alternation of dialogic and monologue speeches, and in some cases the formation of internal speech in the process of communication. The commonality of a number of stylistic features due to the similarity of genres, the generality of language, speech and social groups of the period, and finally the closeness of the subject, all these are related to specificity in stylistic research. J. Austin's work is also distinguished by many parameters, gaining specificity.

First of all, she is a female writer, and the main characters of her novels are women, and the issues she raises are closely connected with women's life and feminism. Secondly, for the first time, he presented the lifestyle, life and norms of the provincial aristocracy and its members as a subject, and in his various novels he tried to shed light on different aspects of this subject. Third, Jane Austen presented the linguistic landscape of nineteenth-century Victorian England as a speech system for members of the provincial aristocracy, bringing the central language, the central style, to the level of discussion and analysis. Fourth, J. Austin tried to reveal in the aristocratic society of the state the subtleties of the female and male language, the subtleties of the female-male, female communication system, the features of inter-female and inter-male dialogues, or at least quite extensive material.

Keywords: *style, speech, inner speech, dialogue, monologue, character, character*

Giriş

Ceyn Ostin qəhrəmanlarının nitqlərində üslubi xüsusiyyətlər daşıyan sözlər, söz birləşmələri, cümlələr işlənir. Müəllif hər bir obrazın daxili keyfiyyətlərini, düşüncə tərzini sosial statusunu nəzərə alır və onun nitqini qurarkən dilin müvafiq ifadə vasitələrindən istifadə edir. Onun öz üslubu üçün ingilis dilinin söz sırası gözlənilən genişlənmiş cümlələr xarakterikdir. O belə cümlələri qəhrəmanlarının nitqində də ustalıqla işlədir. Öz personajlarının nitqinin ifadəliliyini artırmaq məqsədilə yazıçı inversiyanı geniş tətbiq edir. Əgər XIX əsrdəki ingilis dilində sintaktik normaların hələ tam formalaşmadığını nəzərə alsaq, müəllifin inversiyaya müraciət etməsini sırf üslubi xüsusiyyət kimi qəbul etməli oluruq (Miss Bennet he acknowledged to be pretty). C. Ostinin romanlarında punktuasiya sxemlərini təhlil etsək, görürük ki, o, əsas dürgü işarələrindən olan nöqtəni az işlədir. Bu da ondan irəli gəlir ki, onun romanlarında qeyri-məxsusi vasitəsiz nitq və tez-tez bu cür nitq formasına vasitəli nitqin qoşulması səciyyəvidir. İki nitq formasını belə əlaqələndirmə onlar arasında keçidləri tənzimləyən dürgü işarələrindən və söz birləşmələrindən daha çox istifadə edir. Ceyn Ostin neytral söz birləşmələrindən çox istifadə edir və bu söz

birləşmələri də daha çox müvafiq dövr üçün səciyyəvi olan danışiq dili leksiyası əsasında qurulur: *to be conceited, to be of a respectable family, to be a fine lady, to be convinced, to be handsome, to be in the habit of doing smth., to be pleased, to please, to be disposed, to approve smb., to be entitled to do smth., to purchase an establish, to marry a man, to inherit property, to think well of smb., to have o fortune, to be proud, to be anxious, to be entitled to estate, to be doubtful, to be educated, to consider smth., to be provided with smth.* və s. (1).

Qeyd edilənlərə baxmayaraq, romanın dilində ədəbi üsluba aid olan söz birləşmələri də azlıq təşkil etmir. Məsələn: *to be more fortunate* – bir qədər bəxti gətirmək; *to entertain hopes of being admitted* – kiminsə yanına buraxılmaq üçün icazə almağa inanmaq; *being unworthy to compared to* – heç kimlə müqayisə oluna bilməmək; *to have the advantage of ascertaining* – görmək xoşbəxtliyinə nəsib olmaq; *to be in general circulation* – çoxları tərəfindən tanınmaq.

Qeyd edilən nümunələrin mətnə hansı nitq situasiyalarında işlənməsi və qəhrəmanların xarakterinin açılmasında onların rolu da xüsusi maraq doğuran məsələlərdəndir (2).

“Qürur və qərəz” romanının qəhrəmanlarının nitqini təhlil etdikdə Ceyn Ostin dövrünün dil kollektivində qəbul olunmuş sözlər, bu sözlərin işləndiyi söz birləşmələri, qrammatik konstruksiyalar, frazeoloji birləşmələr və s. tapmaq olur. Qəhrəmanların dilində məchul növdə olan qrammatik konstruksiyalar (*was not convinced: had not been calculated: was tempted by an accidental recommendation: was very little dispose: had been educated: was pleased with the situation: were entitle to think: was therefore established: was not provided with a good house* və s.), həmçinin feilin təsriflənməyən formalarının yaratdığı tərkiblər (*the had been no formality*), infinitiv və modal konstruksiyalar (*calculated to please, more than the ought: were entitled to think: prounounced her to be: intended to purchase: acknowledged to be pretty: leave to purchase: disposed to consider: could not conceive: disposed to approve: did not live to do it: authorised to think: unwilling to preside: allowed it to be so*), cerund birləşmələri (*in power of being agreeble, sure of being liked, in hobit of associating with people, in the hobit of spending more, allowed it to be so* və s.) işləkiliyi ilə seçilməklə yanaşı, nəqlətməyə lakoniklik və yığcamlıq verir, yazının fərdi üslubi xüsusiyyəti kimi özünü göstərir (3).

Yazıçı öz romanlarında personajlar arasındakı münasibətləri daha dəqiq vermək üçün hissləri ifadə edən feillərdən, isimlərdən, sifətlərdən, eləcə də modal feillərdən məharətlə istifadə edir. Onun əsərlərində qeydə alınan belə vasitələrə aşağıdakılar nümunə ola bilər: *being proud and conceited, felt authorised, had the highest opinion, gelt the smalleest interest, commendation to think of smb., was satisfied with, had the firmest reliance, receive pleasure the admired her and liked her, felt acquainted with all the room, appeared dissatisfied, were very anxious, was pleased with* və s.

Beləliklə, personajların dilinin fərdiləşdirilməsi yalnız onların hər biri üçün ifadələri işlətmək, ideya-bədii məzmunu açmaq məqsədi güdmür, həm də üslubi effekti gücləndirməyə xidmət göstərir. Fərdiləşdirmə oxucunun dərhal görə biləcəyi vasitələr, intonasiyada öz rolunu oynayır. Əsərdəki obrazların nitqinə onların danışığı üçün spesifik olan xüsusiyyətlərin, tez-tez işlətdikləri sözləri, ifadəni qurmaq manerasını, məşguliyyəti və sevdii əyləncə ilə bağlı qəlibləri daxil etmək fərdiləşdirmədə əhəmiyyətli rol oynayır və Ceyn Ostin yaradıcılığında bu üsullardan səmərəli şəkildə istifadə edir. Eyni zamanda o, qeyd edilən vasitələri nitqə daxil etməklə qəhrəmanların dil xüsusiyyətlərinin əsas mənzərəsini konkretləşdirmiş, bədii dəqiqliyi artırmış olur. Onun personajları adətən öz təbiətlərini özləri nümayiş etdirir, nitqlərinin leksik xüsusiyyətlərini qabardırlar. Bir çox surətlərin dilində onların xarakterik cizgilərini açan və əsər boyu tez-tez təkrarlanan bir, yaxud bir neçə söz də müşahidə obyektinə ola bilər. Qeyd olunan məsələləri C. Ostinin romanlarının ayrı-ayrı qəhrəmanlarının dili əsasında daha konkret şəkildə aydınlaşdırmağa çalışaq (4).

“Qürur və qərəz” romanının əsas surətlərindən biri Ceyn Bennetdir. Əsərin baş qəhrəmanı Elizabetin böyük bacısı və rəfiqəsinin obrazını yaratmaq üçün müəllif yalnız onun canlı nitqindən deyil, hiss və duyğularını, düşüncələrini açan daxili nitqindən də istifadə etmişdir. O, qəhrəmanlarını pis və yaxşı, çirkin və gözəl olanlara bölmür, onların real xarakterini açır və buna üslubi vasitələrin köməyi ilə nail olur. Onun novator üsullarından biri qeyri-şəxsi vasitəsiz nitqdən istifadə etməkdir. Bu nitqə aid nümunələri Ceyn Bennetin dilində tapmaq mümkündür. Yazıçı qızın

Çarlz Binqliyə olan hisslərini təsvir edərkən həm vasitəsiz, həm də qeyri-şəxsi vasitəsiz nitqə müraciət etmişdir. Məsələn: When Jane and Elizabeth were alone, the former, who had been cautious in her praise of Mr. Bingley before, expressed to her sister just how very much she admired him. – Ceyn və Elizabet tək qalanda cənab Binqli haqqında ehtiyatla danışan Ceyn ondan necə xoşu gəldiyini bacısına etiraf etdi: “He is just what a young man ought to be” said she, “sensible, good-humoured, lively: and I never saw such happy manners! – so much ease, with such perfect good breeding” – O, cavan oğlan necə olmalıdırsa, elədir, – dedi, ağıllıdır, xeyirxahdır, şəndir. Mən heç vaxt belə davranış görməmişəm, özünü sərbəst aparır və eyni zamanda yaxşı tərbiyə də hiss olunur. Yazıçı çox zaman miss Bennetin xarakterini açarkən birbaşa dialoqlardan qaçır, yalnız qeyri-şəxsi vasitəsiz nitqdən istifadə edir: Jane pictured to herself a happy evening in the society of her two friends, and the attention of her brother. – Ceyn təsəvvüründə iki rəfiqəsi ilə birlikdə onun qardaşının diqqəti altında keçirdiyi xoş gecəni canlandırdı (5).

She accounted for it however, by supposing that her last letter to her friend from Longbourn had by some accident been lost. – Ceyn bunu onunla izah edirdi ki, hələ Lonqborndan rəfiqəsinə göndərdiyi məktub hansısa səbəbdənsə it-bata düşüb. “She endeavored to persuade herself that she did not regret it: but she could no longer be blind to Miss Bingley’s inattention. – Ceyn özünü inandırmaq istəyirdi ki, bununla heç də kədərlənməyib. Ancaq artıq onun bacılarının ona olan diqqətini də hiss etməyə bilmirdi.

Verilmiş nümunələrdən də görünür ki, yazıçı qızı xəyalpərəst, hər şeyi özünə təlqin edən bir adam kimi təqdim etmişdir. Ostin qızın bacısına olan məhəbbətini, onun taleyi ilə bağlı narahat olmağını dil vasitələri ilə ifadə edə bilmişdir. “Good Heaven! Can it be really so! You now I must believe you cried Jane. “My dear, dear Lizzy, I would – I do congratulate you – but are you certain? Forgive the question – are you quite certain that you can be happy with him?” – Aman Allah! – Ceyn səsləndi. – Doğrudanmı bu baş verə bilər? Əzizim, əziz Lizi, mən səni təbrik etmək istərdim. Lakin sən əminsən, bu sualıma görə məni bağışla – sən həqiqətən əminsən ki, onunla xoşbəxt olacaqsan?

Nitqdə çoxsaylı əlavələrin olması, həmin əlavələrin yaratdığı ab-hava qızın bacısına olan xoş münasibətə oxucunu inandırır: Good Heaven! My dear, dear Lizzy, I do congratulate you! But are you certain?

Qəhrəmanın nitqində nida cümlələrinin çoxluğu diqqəti cəlb edir. Onlar həm emosionallığı və ekspressivliyi gücləndirir, həm də dediklərində səmimi olduğunu təsdiqləyir: “He just what a young man ought to be, “said she, “sensible, good humoured, lively: and I never saw such happy manners! – so much ease, with such perfect good breeding!” – O, cavan oğlan necə olmalıdırsa, elədir, – dedi, – ağıllıdır, mehribandır, şəndir...”. “Oh, that my dear mother had more command over herself” – Əziz anamızın özünü yaxşı ələ ala bilməsini necə də çox istəyirəm! Now I am quite happy! said she, for you will be as happy as myself – İndi mən doğrudan da xoşbəxtəm! – dedi – sən həyatın mənimki kimi şən olacaqdır (6).

Göründüyü kimi, obrazın dilində nidalar çox işlənir. Onun nitqində kontakt və distant təkrarlar həm mətnyaradıcı funksiyaları yerinə yetirir, həm də emosionallığı gücləndirir. Beləliklə, yazıçı Ceyn Bennetin obrazını yaradarkən müxtəlif üsullardan, qeyri-şəxsi vasitəsiz nitqdən, ifadəli ara konstruksiyalardan, nida cümlələrindən, nidalardan, leksik təkrarlardan istifadə etmişdir.

Əsərin baş qəhrəmanının obrazını da C. Ostin özünəməxsus tərzdə, bu üslubuna sadıq şəkildə yarada bilmişdir. Müəllif Elizabetin keçmişi haqqında oxucuya heç bir məlumat vermir. Bu qız əyalət cəmiyyətinin onu əhatə edən qızlarından fərqlənir, onların istədiyi kimi o da ərə getməyə can atmır. Halbuki cehizi olmayan Elizabet onu izdivac təklif edənə evlənməyə razılıq versə, aristokratlar arasında müəyyən status qazana bilər. Anası da onun haqqında yaxşı fikirdə deyil, atası da bu nöqteyi-nəzərlə qismən razıdır. Əsərin lap əvvəlində ata Bennetlə ana Bennet arasındakı dialoqda bu fikirlər səslənir. “Lizzy is not a bit better than the others, and I am sure she is not half so handsome as Jane, nor half so good-humoured as Lydia”.

“– They have none of them much to recommend them” – replied he, “they are all silly and ignorant like other girls; but Lizzy has something more of quickness than her sisters” (7).

C. Ostin baş qəhrəmanın xarakteri, vərdisləri, ətrafdakılara, baş verən hadisələrə, eləcə də əyalət cəmiyyətinə münasibəti haqqında müəllif nitqi ilə heç bir məlumat vermir. Yazıçı qəhrəmanı onun öz daxili və xarici nitqi hesabına oxuculara təqdim edir. Eyni zamanda Elizabet Benneti əhatə edən adamlar da onun haqqında fikirlər söyləyirlər. Təbii ki, oxucu bütün bu fikirlərin hamısını həqiqət kimi qəbul etmir. Çünki əyalət cəmiyyətinin üzvlərinin özləri də müxtəlif xasiyyətli, fərqli əxlaqlı adamlardır. Heç bir əmlak və beləliklə də, heç bir cehiz sahibi olmayan, hələ bu da azmış kimi zahirən də kifayət qədər cəzbediciliyi ilə diqqəti cəlb etməyən Elizabet onu əhatə edən cəmiyyət üzvlərinin vacib saydığı bir çox tələblərə cavab vermir. İlk baxışdan belə görünür ki, bu qız elə ilk təklifi qəbul edərək ərə getməyə razılıq verəcəkdir. Lakin Elizabet bu çərçivəyə, bu ölçülərə sığmır. O, cəsarətli və qürurludur. O, əyalət cəmiyyətinin normalarını, adətlərini bəyənmir. Başqalarının malik olduqları status və əmlak da onu o qədər də maraqlandırmır. Təbii ki, müəllif Elizabetin bütün bu səciyyəvi xüsusiyyətlərini oxucuya hansısa yolla çatdırmalıdır. Qeyd etdiyimiz kimi, Ceyn Ostin bu məqsədlə müəllif nitqindən istifadə etmir, Elizabetin təqdimatını onun öz ixtiyarına buraxır. Müəllif Elizabetin ilk dəfə Rosinqə gedişi zamanı çəkinmir. Xoşagəlməz və hökmlü ev sahibəsi Katerin de Byor onu öz zabitəsi altına sala bilmir, Katerin cənab Darsinin xalasıdır və cəmiyyət üzvləri olan qız və qadınlar ondan çəkinir, onunla söhbətlərində ehtiyatla davranır, heç zaman onun fikirlərinə etiraz etmirlər. Elizabet Bennet isə cəsarətli və qorxmazdır. Yazıçı bütün bunları personajlar arasında gedən dialoq və söhbətlərdə tədricən oxucularına çatdırır.

Ledi de Byorun təşkil etdiyi ziyafətdə Elizabet anasına müraciətlə deyir:

“For heaven’s sake, madam, speak lower. What advantage can it be for you offend Mr. Darcy? You will never recommend yourself to his friend by so doing!” (7).

Elizabet Bennetin xarakteri əsər boyu tədricən açılır. Onun valideynləri, bacıları, rəfiqələri ona xoşbəxtlik arzulayanlarla, onu istəməyənlərlə, nəhayət, ona evlənmək təklif edən gənclərlə mürəkkəb münasibətlər sistemi Elizabet haqqında düzgün təsəvvürü yavaş-yavaş formalaşdırır. Ceyn Ostin qəhrəmanın nitqində işlənən söz və ifadələrlə onun yumor hissəsinə malik olduğunu, xoş xasiyyətliliyini, həlimliyini, mehribanlığını aydınlaşdırır. Darsinin onun barəsində söylədiyi xoşagəlməz sözləri eşidən Elizabet özünü təmkinli aparır. “Told the story, however, with great spirit among her friends: for she had a lively, playful disposition which delighted in anything ridiculous” (full of life and spirit), playful (full of fun, fond of play) (7).

Bu kontekstdə işlənmiş *lively* (full of life and spirit), *playful* (full of fun, fond of play) təyinləri *disposition* (one’s nature or temper) ismindən əvvəl işlənərək xarakteroloji funksionu yerinə yetirir. Bu fikirlərin müsbət konnotasiyası müəllifin öz qəhrəmanına yaxşı münasibət bəsləməsindən xəbər verir. C. Ostinin üslub incəliklərindən biri də müsbət qəhrəmanların dilini pozitiv ruhlu, xoş sözlərlə zənginləşdirməsi və bu sözlərin onların nitq aktlarında təkrarlanmasına nail olmasıdır. Sanki öz qəhrəmanını danışdıran yazıçı onun üçün müsbət enerji yaradan sözləri seçir. Elizabetin nitq aktlarında “gülmək”, “gülüş”, “təbəssüm” kimi sözlər işləkdir. O, özü haqqında danışanda deyir: “I dearly love a laugh. Follies and sense, whims and inconsistencies, do divert me, I own, and I laugh at them whenever I can – Mən gülüşü çox sevirəm. Axmaqlıq və kütlük, naz və hərəkətlərdəki qeyri-müəyyənlik mənə gülməli gəlir. Bacardığım qədər belələrinə gülürəm. Elizabet Bennetin bu nitq aktında, əslində, onun öz xarakteri, öz qabiliyyətləri və özünə münasibəti haqqında fikirlər səslənir. Madam axmaqlıq və kütlük, yelbeyinlik onun xoşuna gəlmir, o bu cür xasiyyətdə olanlara gülür, deməli, özü bu xasiyyətlərə malik deyildir. O, gülməyi sevir, deməli, xarakterinə görə şən adamdır, şənliyi, sevinci xoşlayır (8).

Ceyn Ostinin yaratdığı obrazları fərqləndirən cəhətlər müxtəlif və rəngarəngdir. Elizabet Bennet “Qürur və qərz” əsərinin başqa surətləri ilə müqayisədə emosionallığı ilə seçilir və bu onun nitqində öz təzahürünü tapır. Elizabet nida cümlələrinin köməyi ilə fikirlərinə emosional münasibətini ifadə edir. Xitablar, leksik təkrarlar, ellipsis, bağlayıcı sözlər, nisbi və sual əvəzlilikləri bu emosionallığı artırır, cümlənin nida cümləsi kimi formalaşmasına səbəb olur. Oh, papa, what news – what news? – Oh, Lydia! Lydia!

Qəhrəmanın danışığının emosionallığını artıran vasitələrdən biri də ritorik suallardır: Your ladyship wants Mr. Darcy to marry your daughter: but would my giving you the wished – for

promise make their marriage at all more probable? Supposing him to be attached to me, would my refusing to accept his hand make him wish to bestow it on his cousin?

Qeyd olunanlara baxmayaraq, C. Ostin qəhrəmanının bütünlüklə mələk donunda təqdim etmir. Bu qız da bəzi məsələlərdə ehtiyatlıdır, haradasa var-dövlətə, sərvətə meyillidir. Elizabetin bacısı ilə Darsi haqqında söhbətində onun bu keyfiyyətləri aşkara çıxır. Aydın olur ki, Elizabeti məftun edən Darsinin malikanəsi onun bu oğlana münasibətinə də təsir göstərir. "It has been coming on so gradually, that I hardly know when it began. But I believe I must date it from my first seeing his beautiful grounds at Pemberley". İlk baxışdan qızın cavabı bir qədər qəribə və gülməli görünsə də, onun xarakterinin bəzi cizgilərini açmaqda əhəmiyyətli rol oynayır (Limareva, 1997: 12).

Nəticə

Son dövrlərə qədər belə hesab olunurdu ki, bir yazıçının üslubunu öyrənmək əsasən ədəbiyyatşünaslığın işidir. Bununla belə, dilin daşıyıcısı olan müəllifin dil vasitələrindən istifadə etməyə münasibəti kommunikasiya vasitələrini qeyri-standart şəkildə işlənməsi, başlıcası isə bir bədii əsərdə müxtəlif adamları, fərqli nitqləri birləşdirmə texnikası və üsulları da tədqiqatçıların diqqətini getdikcə daha çox cəlb etməyə başladı. Yazıçı özünün bədii potensialını reallaşdırmaqla onu yazıçı idiolekti kimi spesifik bir sistemə salır. Bu, həm də yüksək estetik keyfiyyətli söz üslubudur. Belə idiolektlərin inkişafı və qarşılıqlı təsiri, onların tərkibində ümumi və fərdi olanın nisbəti, norma və bu normadan bilərəkdən uzaqlaşma problemləri də ortaya çıxır. Yazıçı üslublarında fərdilik güclüdür. Eyni zamanda bədii əsər müəyyən janrda qələmə alınır və müəyyən dövrün hadisələrini təsvir, yaxud təqdim edir. Nəticədə, janr eyniliyinə görə bir sıra üslubi xüsusiyyətlərin ümumiliyi, dövrün dil, danışq tərzinin ümumiliyi və sosial qruplara görə fərqliliyi, nəhayət, mövzunun yaxınlığı, bütün bunlar üslubi tədqiqatlarda spesifikliklə ümumiliyi əlaqələndirir. C. Ostin yaradıcılığı da bir çox parametrləri ilə seçilir, spesifiklik qazanır. Əvvəla, o, qadın yazıçısıdır və romanlarının əsas qəhrəmanları qadınlar, qoyduğu məsələlər qadın həyatı, məişəti ilə feminizmlə sıx bağlılığa malikdir. İkincisi, o, ilk dəfə olaraq əyalət kübar cəmiyyətinin, onun üzvlərinin həyat tərzini, məişətini, normalarını bir mövzu kimi ortaya atmış, müxtəlif romanlarında bu mövzunun fərqli aspektlərini də işıqlandırmaya çalışmışdır. Üçüncüsü, Ceyn Ostin XIX əsr viktorian dövrü İngiltərəsindəki dil mənzərəsini əyalət kübar cəmiyyəti üzvlərinin nitq sistemi kimi ortaya qoymuş, centri dili, centri üslubunu müzakirə və təhlil müstəvisinə çıxara bilmişdir. Dördüncüsü, C. Ostin əyalət kübar cəmiyyətində qadın və kişi dili, qadın-qadın, qadın-kişi ünsiyyət sisteminin incəliklərini, qadınlararası və kişilərarası dialoqların xüsusiyyətlərini, daxili nitqin özəlliklərini açmağa çalışmış və ya bunun üçün ən azı kifayət qədər geniş material yaratmışdır.

Ədəbiyyat

1. <http://www.kkoworld.com/tag/ceyn-ostin/>
2. <https://litres.az/book/ceyn-ostin/collins-classics-44917117/>
3. <https://sizinkitab.com/products/t%C9%99hrik-ceyn-ostin>
4. <https://kitab.az/book.php?book=9645>
5. <https://alinino.az/product/emma-87f97b>
6. <https://az.baku-art.com/az/ingilis-edebiyatin-n-birinci-xan-m-ceyn-ostin>
7. Austen, J. *Pride and Prejudice*. <https://www.gutenberg.org/files/1342/1342-h/1342-h.htm>
8. Austen, J. *The Complete Novels*.
https://www.amazon.com/gp/product/B07NCYD4HF/ref=db_s_a_def_rwt_hsch_v_api_tkin_p1_i1
9. Limareva, T. F. (1997). Functional-semantic essence of irony (based on English and Russian languages). Author. dis. ...cand. phyl. sciences. Krasnodar, 19 p.